

de blauwe klauwier

JAARGANG 14 NR 3

PERIODIEK VAN VOGELWERKGROEP DE KEMPEN

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN", en verschijnt 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van f26,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Jack Bos, Fred Geven, Pierre v.d. Wielen en Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11, 5541 AC Reusel.

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt hoofdzakelijk bezig te zijn met vogelstudie en natuureducatie, in het algemeen gericht op de Kempen. Bovendien om de belangrijkste vogelgebieden te kunnen beschermen en eventueel te beheren. Dit alles ten einde vogels te beschermen en de kennis op het ornithologisch vlak te vergroten. Hiernaast kunnen andere activiteiten plaatsvinden, indien die leiden tot algemene natuurbescherming, natuurbeheer, natuurstudie en natuureducatie.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot de secretaris: P. Busink, Urkhovenseweg 274, 5641 KN Eindhoven, tel. 040-814970. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt f45,-- per jaar; studenten betalen f35,-- en gezinsleden f22,50. De contributie kan gestort worden op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep"

HET POSTADRES van vogelwerkgroep "De Kempen" is dat van de secretaris: P. Busink, Urkhovenseweg 274, 5641 KN Eindhoven, tel. 040-814970.

HET DIA-ARCHIEF wordt beheerd door: Wim de Kroon, Kuikseindseweg 6, 5091 TD Middelbeers, tel. 04244-2329.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

Broedvogelinventarisatie De Plateaux 1988.

T. vd. Vleuten, M. Rissenbeek, J. Kolsters, M. vd. Broek & M. Bakermans.

INLEIDING

In het voorjaar en de zomer van 1988 werd er een broedvogelonderzoek verricht in het natuurgebied "de Plateaux". Dit gebeurde naar aanleiding van een verzoek van Natuurmonumenten, die graag in het bezit zou komen van een complete broedvogellijst. Zij is namelijk sinds 1982 eigenaar en beheerder van dit gebied. Tegelijk zou dan de Plateaux onderzocht kunnen worden op de bijzondere soorten, een onderzoek van het SOVON waaraan VWG "De Kempen" ook medewerking verleent.

Het natuurgebied de Plateaux, dat 258 ha. groot is, ligt ten zuiden van Eindhoven, aan de Luikerweg tussen Valkenswaard en Hasselt (België), nabij de Bergeijkse Barrière (zie fig. 1). De zuid- en oostgrens van het gebied wordt gevormd door de Belgisch-Nederlandse grens, de noordgrens door het ruilverkavelingsgebied Borkel en Schaft en het natuurgebied de Lage Heide. De westgrens wordt voor een groot deel gevormd door de Luikerweg; een klein deel van het gebied ligt ten westen van deze weg.

Dit vrij grote natuurgebied werd door 5 personen geïnventariseerd in een beperkt aantal bezoeken. Door tijdgebrek en een tekort aan mankracht kon geen volledige inventarisatie worden gemaakt. Dit mooie en zeer rustige natuurgebied verdient echter beter. Wellicht gaat volgend jaar al

een grotere groep mensen aan de slag om een completer beeld van de avifauna van dit gebied op papier te krijgen.

Rest ons nog Natuurmonumenten te bedanken voor het verstrekken van kaartjes, gegevens en het beheersplan.

BESCHRIJVING VAN HET GEBIED

Het natuurmonument De Plateaux heeft een oppervlakte van ruim 258 ha. Daarvan bestaat 136 ha. uit bos, 50 ha. uit heide en 10 ha. wordt gevormd door het voormalig vloeiveidencomplex de Pelterheggen. Verder is 16 ha. nog in gebruik als opslagterrein voor heipalen en 30 ha. als landbouwgrond (zie fig. 2). Tot het gebied behoort tenslotte ook nog het Afwateringskanaal dat op Belgisch grondgebied gelegen is en vanaf het kanaal Bocholt-Herentals over een afstand van 4 km. kalkrijk Maaswater aanvoert ten behoeve van de vloeiveiden.

Het landschap van de Plateaux vormt een geheel met de natuurgebieden de Lage Heide en het in België gelegen Hagevenreservaat.

Enkele terreintypen zullen hieronder in het kort beschreven worden.

Naaldbossen

Tot halverwege de 19e eeuw maakte De Plateaux deel uit van het Kempisch heideland-schap dat gekenmerkt werd door een grote openheid. Nadien

zijn grote delen van de heide ontgonnen en zijn de hogere delen beplant met Grove Den. Tussen 1890 en 1910 is het grootste deel van de grovedennenbossen in De Plateaux gekapt en gedeeltelijk herbeplant met een tweede generatie Grove Den. Inmiddels zijn enkele percelen begroeid met een derde generatie naaldhout nl. Corsicaanse Den.

In de oudere naaldbossen is nauwelijks een struiklaag aanwezig. De kruidlaag bestaat voornamelijk uit Bochtige Smele en/of Pijpestrootje.

Het beheer van de naaldbossen is gericht op zelf regulerende boslevensgemeenschappen die bestaan uit inheemse boom- en struiksoorten welke ter plaatse thuishoren. Uitheemse soorten als Fijnspar en Corsicaanse Den worden dunningsgewijs verwijderd.

Loofbossen

De in de lagere en tevens vochtige terreingedeelten gelegen loofbossen bestaan uit boomsoorten als Ruwe Berk, Zachte Berk, Zomereik en Es. Het voorkomen van de Zwarte Els is beperkt tot de meest natte gedeelten. In de struiklaag op de vochtige plaatsen komen Vuilboom, Vogelkers, Hondсроos en Grauwe Wilg voor. De stukjes loofbos op de hogere gronden bestaan voornamelijk uit eiken en berken.

Heide

Tot het midden van de vorige eeuw bestond De Plateaux voornamelijk uit heide. De heide was van economische betekenis voor het weiden van schapen en voor de bijenhouderij, ze leverde bovendien Pijpestrootje voor dakbedekkingen, heidetakken voor bezemrijs en turf voor verwarming en het afbranden van boekweitvelden.

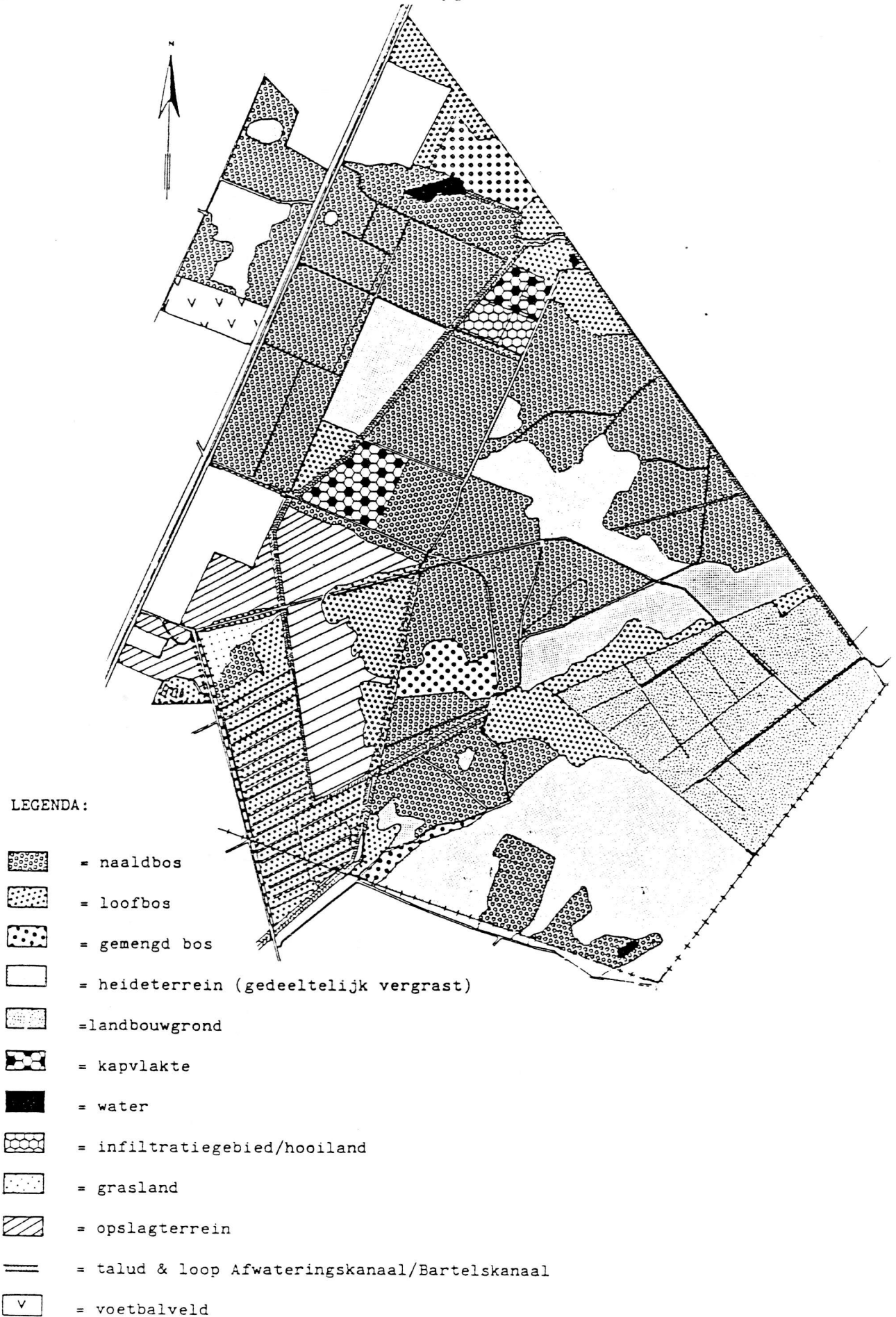
Nu is er in dit gebied nog ongeveer 50 ha. heide over. In 1978 kreeg het gebied landelijke bekendheid doordat particulieren, welke het terrein gekocht hadden van Madame Ogez, het vigerende bestemmingsplan van de gemeente Bergeijk negeerden en 38 ha. heide omploegden, freesden en bemestten, met de bedoeling er snijmais te gaan telen. Op gerechtelijk bevel werd de grond weer ingezaaid met heide.

In de droge heide bepaalt Pijpestrootje het aspekt. Daar waar recentelijk gemaaid en gebrand is komen Struikheide, Schapezuring en Pilzegge voor. In de laagte groeit naast Pijpestrootje ook Dopheide. Andere voorkomende plantesoorten zijn Lage Zegge, Blauwe Zegge, Biezeknoppen, Knolrus en Stekelrus. In het zuidelijk deel van het gebied komen nog enkele voedselarme vennetjes voor met Veenpluis, Snavelzegge, Knolrus, en Waterveenmos. Het beheer is gericht op behoud en zo mogelijk verdere ontwikkeling van de levensgemeenschappen van droge heide, natte heide, (hei)schraal grasland en de overgangen daartussen, door middel van periodiek branden en maaien en begrazing door paarden.

De Pelterheggen

Het vloeiveidcomplex de Pelterheggen ligt in het zuidelijk deel van het gebied en is rond 1850 aangelegd. Hiertoe werd de heide ontgonnen en het terrein geëgaliseerd. Daarna werden er bevoeiingsbedden aangelegd met een dicht net van bovensloten, ondersloten, zoeven en verdeelwerken. Het waterpeil van het Kempens kanaal lag hoger dan het bodemniveau van de vloeiveiden, zodat deze, voorheen arme en

Figuur 2: De verschillende terreintypen in de Plateaux.

zure, heidegronden gemakkelijk bevoeid konden worden met kalkrijk Maaswater. De bevoeide percelen werden geleidelijk verrijkt en er verscheen een groot aantal, met name kalkminnende, plantesoorten.

De handel in hooi was in de tweede helft van de vorige en het begin van deze eeuw omvangrijk en was een belangrijke vorm van werkgelegenheid. Toen geleidelijk de vraag naar hooi afnam, ging men in de Pelterheggen begin jaren vijftig, over op populierenaanplant. Het bevoeiingssysteem werd vervangen door een infiltratiesysteem waarbij het aangevoerde water niet meer over het maaiveld stroomde maar langzaam in de bodem zakte.

Door Natuurmonumenten worden de Pelterheggen weer gedeeltelijk als vloeuweide beheerd; hiertoe zijn al een aantal percelen populieren gekapt. Hoewel veel van de vroegere vloeuidenvegetatie verloren is gegaan kunnen toch nog typische soorten als Herfsttijloos, Frans Raaigras, Grote Keverorchis, Kraailook en Breedbladig Handekenskruid worden aangetroffen.

Klotven

Vanaf de Pelterheggen stroomt het inmiddels gefiltreerde water via het Plateauxkanaal, dat als benedensloot voor de

Pelterheggen fungeert, noordwaarts richting Klotven. Met behulp van dit water wordt het Klotven kunstmatig op peil gehouden. Het water dat het Klotven bereikt is ondanks de filtratie nog vrij voedselrijk en zorgt voor een typische flora met veel Galigaan en Kleine Waterweegbree.

Bovenstaande geeft een indruk van de gevarieerdheid van het gebied dat ook nog enkele mooie singels, houtwallen en lanen herbergt. De variatie in het gebied en de gunstige ligging leiden tot een interessante vogelstand. De recreatiedruk is opvallend laag.

WERKWIJZE

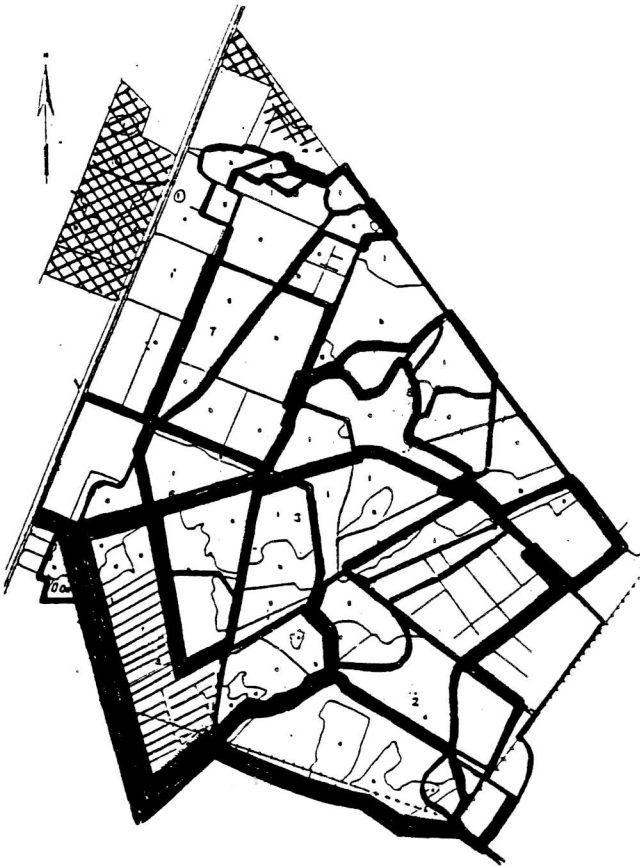
De inventarisatie van de Plateaux omvatte de periode half april tot eind juni 1988. In deze periode werden 8 bezoeken afgelegd, waarvan de details zijn opgenomen in tabel 1.

Voor een dergelijk groot gebied (258 ha.) dus een klein aantal bezoeken met telkens een laag aantal waarnemers. Door de grootte van het gebied was het tevens onmogelijk om tijdens één bezoek het hele gebied goed te doorkruisen. Sommige delen zijn daarom onvoldoende geïnventariseerd (zie fig. 3).

Tabel 1: Data, tijden en aantallen personen bij de inventarisatiebezoeken aan de Plateaux in 1988.

1.	16 april	van	8.00 u.	tot	11.00 u.	met	6 personen
2.	30 april	van	5.30 u.	tot	9.00 u.	met	4 personen
3.	14 mei	van	5.30 u.	tot	8.00 u.	met	1 persoon
4.	23 mei	van	5.30 u.	tot	9.00 u.	met	1 persoon
5.	11 juni	van	6.00 u.	tot	9.00 u.	met	2 personen
6.	11 juni	van	9.00 u.	tot	11.00 u.	met	1 persoon
7.	22 juni	van	21.45 u.	tot	23.15 u.	met	1 persoon
8.	25 juni	van	20.00 u.	tot	23.30 u.	met	3 personen

Figuur 3: De routes die gevolgd zijn bij de inventarisatie. Hoe vaker de route gelopen is, des te dikker is de lijn. De kruislings gearceerde gebieden zijn niet bezocht.

De methode die we tijdens deze inventarisatie gebruikten was de zogenaamde territoriumkartering. Alle waarnemingen van vogels in het gebied die op broeden wezen, hebben we ingetekend op dagkaarten. Van deze dagkaarten hebben we later soortkaarten gemaakt. Daarna hebben we de gegevens op deze soortkaarten geclusterd. Van waarnemingsclusters die duidelijk wezen op broedterritoria werden de eindkaarten gemaakt. Zij geven dus een beeld van

het aantal territoria per soort in dit gebied. De vogels moesten minimaal 2 of 3 maal zingend of baltsend binnen een broedterritorium worden waargenomen, voordat ze verwerkt werden op de eindkaarten. "Waarschijnlijke" en "mogelijke" territoria zijn meestal niet opgenomen en laten ons met een aantal twijfelgevallen achter.

Zeer algemene soorten zoals Merel, Ringmus, Fitis en Tjiftjaf zijn wegens tekort aan mankracht en tijd niet uitgewerkt in deze inventarisatie. De waarnemers hadden zich vooral gericht op de bijzondere en meer specifieke soorten van dit gebied.

Op de soortenkaartjes zijn de zekere territoria aangegeven met een zwart bolletje, waarschijnlijke territoria met een half zwart half wit bolletje. De bolletjes duiden geen broedplaatsen aan maar vertellen ons waar het zwaartepunt ligt van de waarnemingen binnen een territorium.

LIJST VAN BROEDVOGELS

Bij de bijzondere en meer specifieke soorten zijn aantallen territoria vermeld. Bij enkele soorten zijn gegevens van voorgaande jaren gebruikt, hetgeen is aangegeven. Voor soortkaartjes zie volgende pagina's.

Wilde Eend	
Havik	1 (1987)
Buizerd	2 à 3
Boomvalk	mogelijk
Kwartel	1 (1987)
Fazant	
Waterhoen	
Kievit	2
Wulp	3
Holenduif	
Houtduif	
Tortelduif	
Koekoek	>2
Steenuil	1 (1986)
Ransuil	2
Nachtzwaluw	1
Groene Specht	4
Zwarte Specht	1
Grote Bonte Specht	4
Boomleeuwerik	2
Veldleeuwerik	2
Boompieper	21
Graspieper	2
Gele Kwikstaart	1
Witte Kwikstaart	
Winterkoning	
Heggenus	
Roodborst	
Blauwborst	1
Zwarte Roodstaart	1
Gekraagde Roodstaart	5
Roodborsttapuit	6
Merel	
Zanglijster	
Grote Lijster	>2
Bosrietzanger	1
Spotvogel	2
Grasmus	4
Tuinfluit	10
Zwartkop	12
Fluiter	3 à 4
Tjiftjaf	
Fitis	
Goudhaantje	

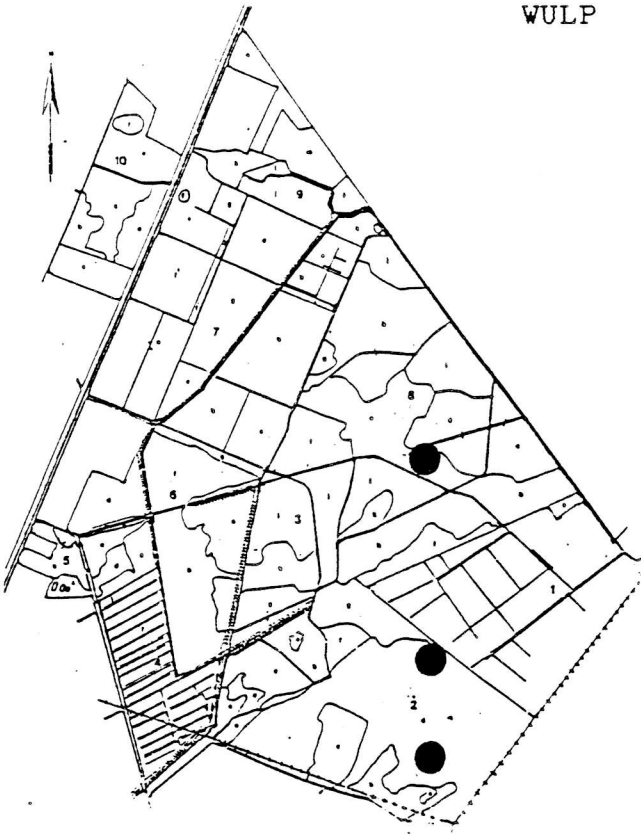
Grauwe Vliegenvanger	2
Staartmees	
Matkop	
Kuifmees	
Zwarte Mees	
Pimpelmees	
Koolmees	
Boomkruiper	4
Wielewaal	3
Vlaamse Gaai	
Ekster	
Kauw	
Zwarte Kraai	
Spreeuw	
Ringmus	
Vink	
Kneu	
Geelgors	3
Rietgors	1
(totaal 63 soorten)	

OVERIGE WAARNEMINGEN

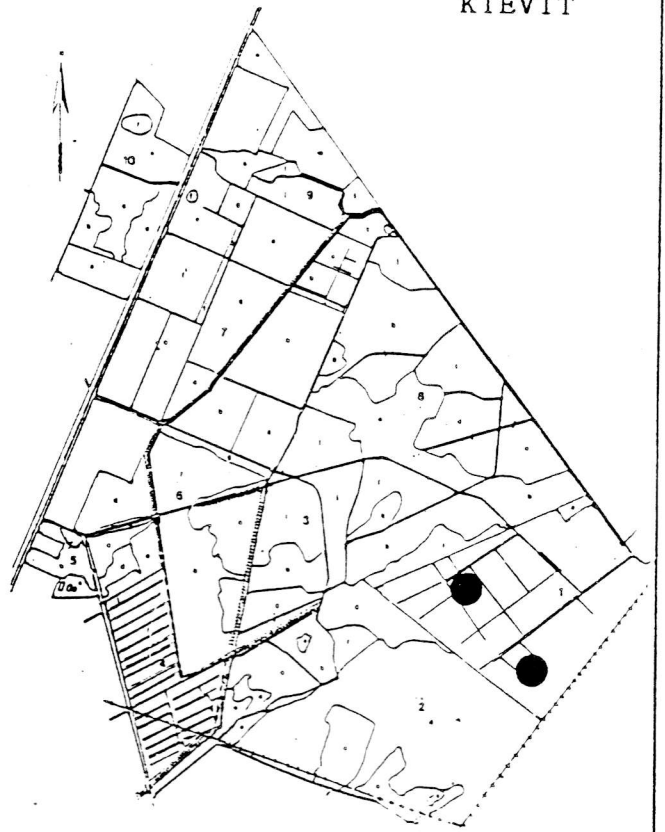
Roerdomp
Blauwe Reiger
Wintertaling
Slobeend
Rode Wouw
Bruine Kiekendief
Sperwer
Torenvalk
Scholekster
Watersnip
Grutto
Kokmeeuw
Boerenzwaluw
Huiszwaluw
Nachtegaal
Tapuit
Snor
Bonte Vliegenvanger
Groenling

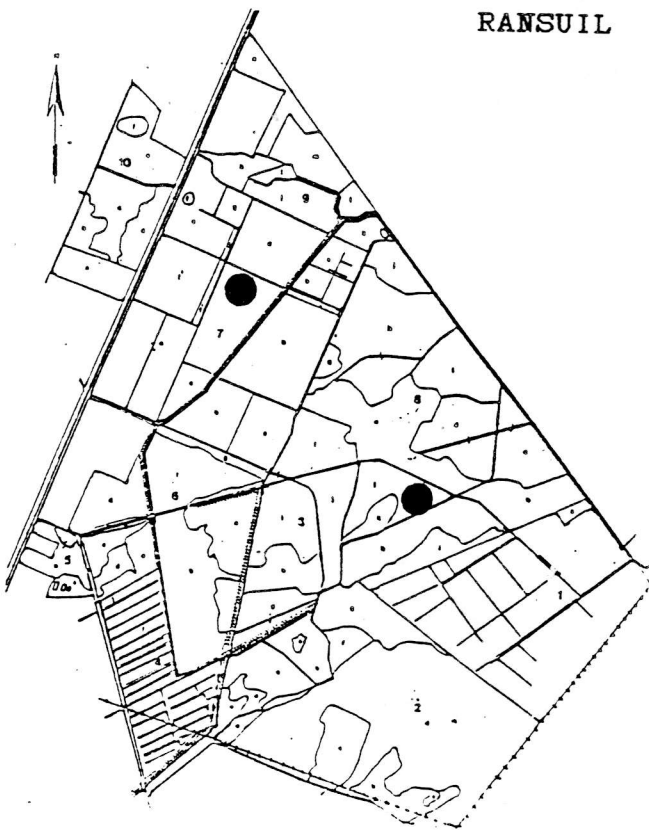
WULP

KIEVIT

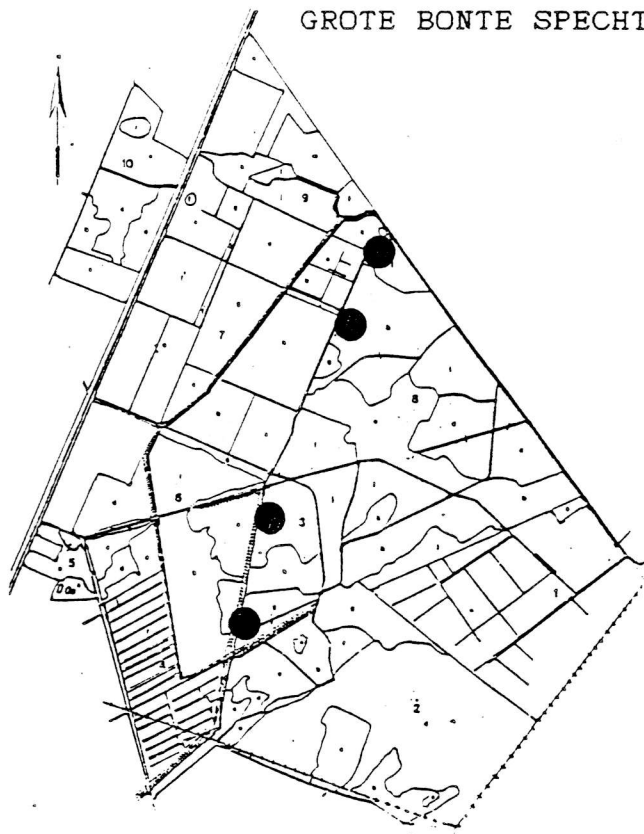
RANSUIL

NACHTZWALUW

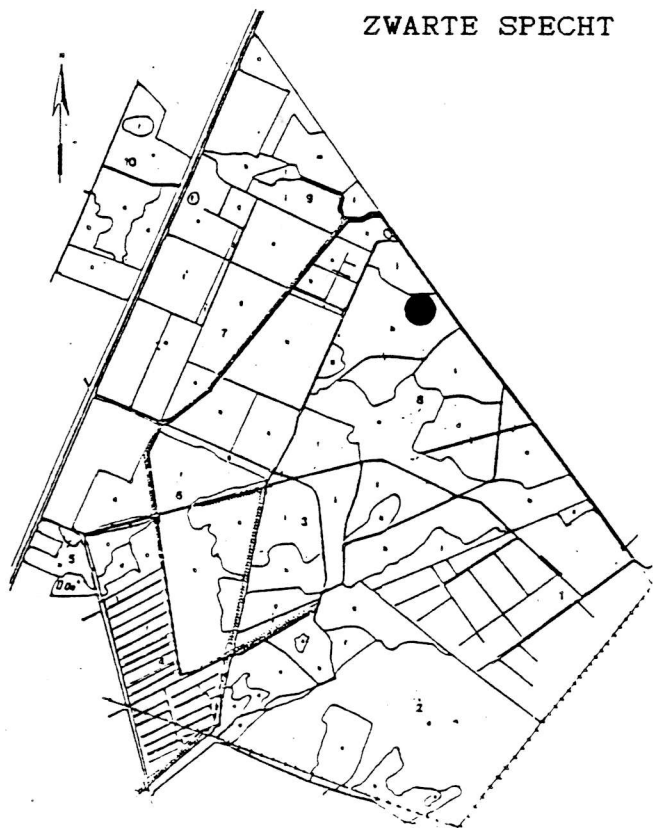
GROTE BONTE SPECHT

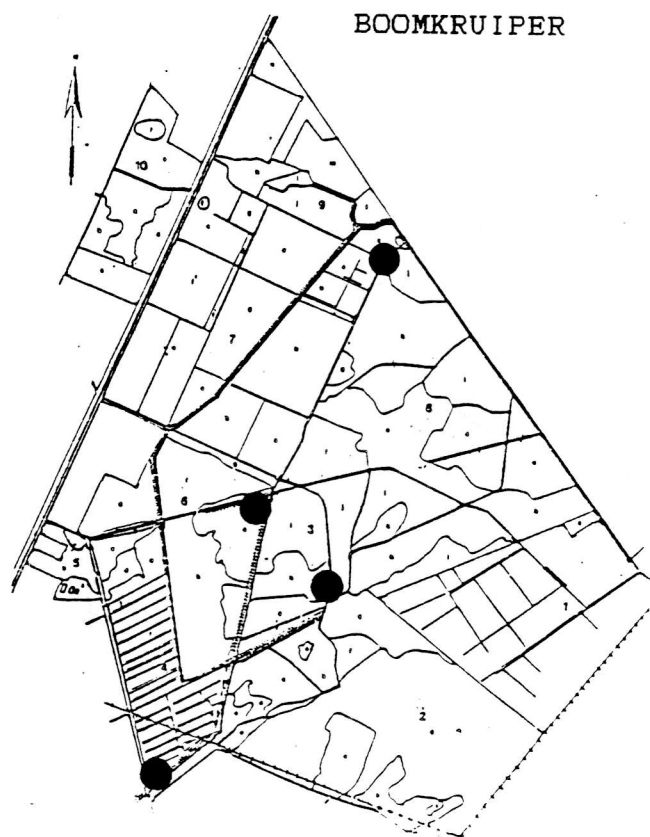
GROENE SPECHT

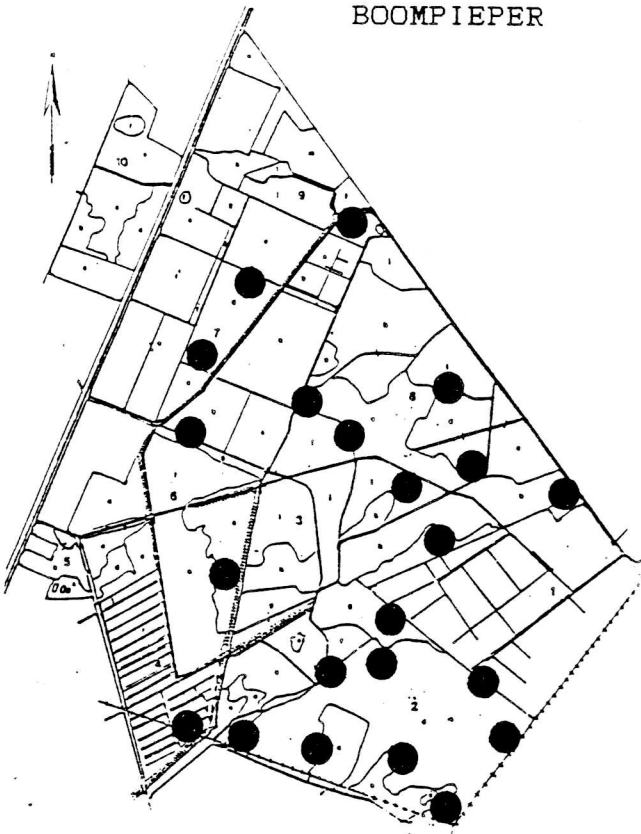
ZWARTE SPECHT

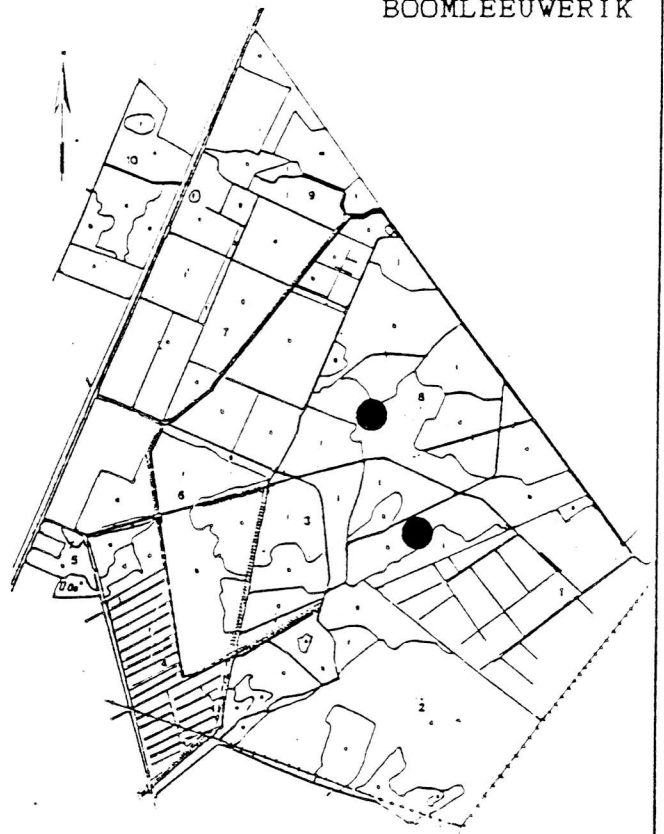
BOOMKRUIPER

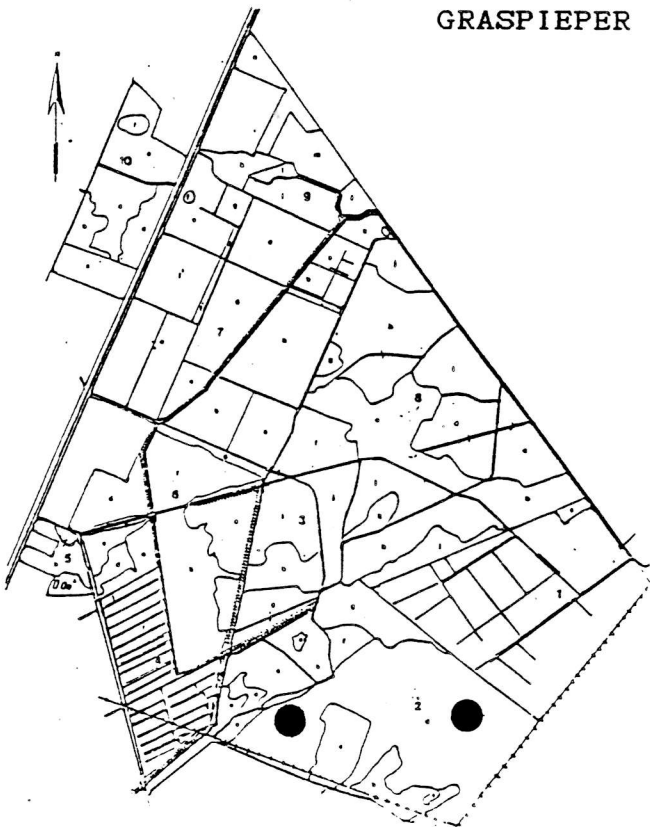
BOOMPIEPER

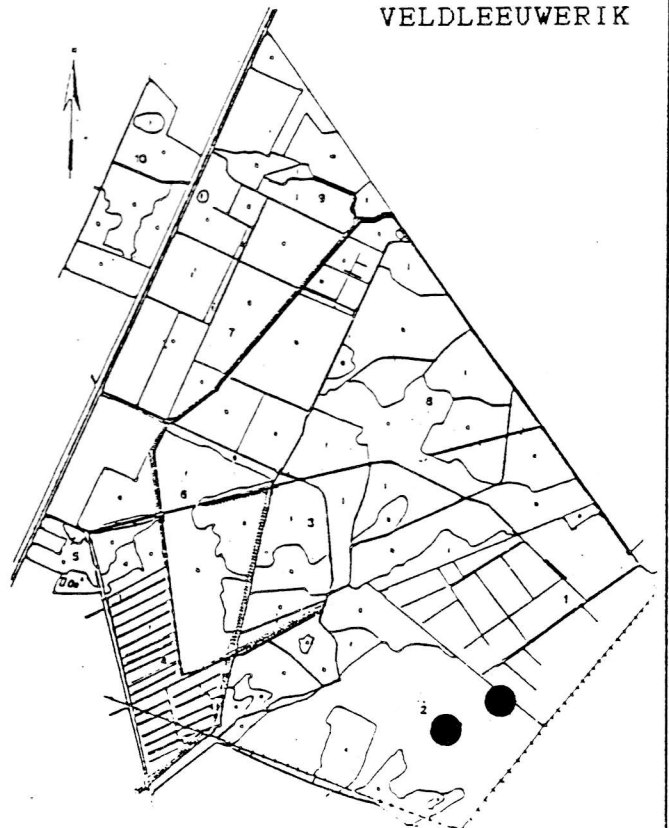
BOOMLEEUWERIK

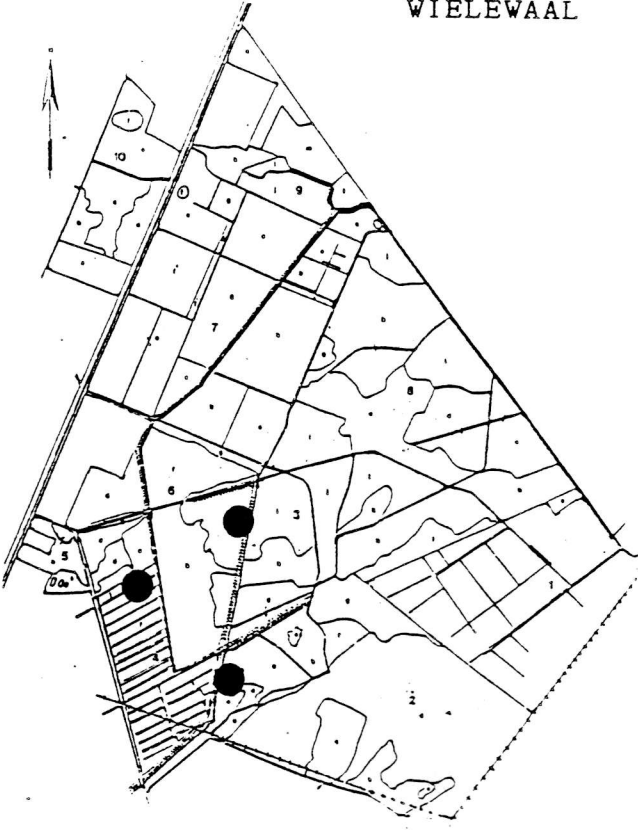
GRASPIEPER

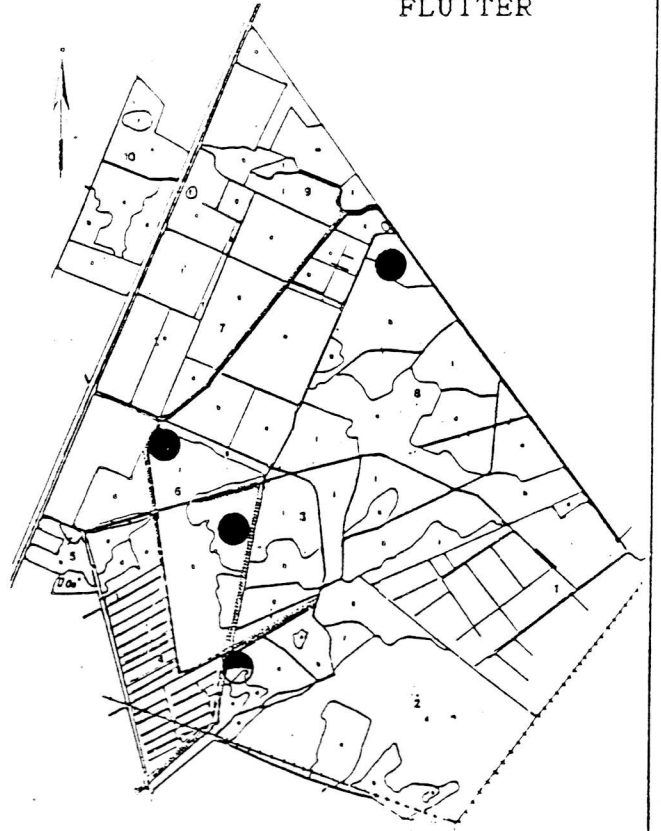
VELDLEEUWERIK

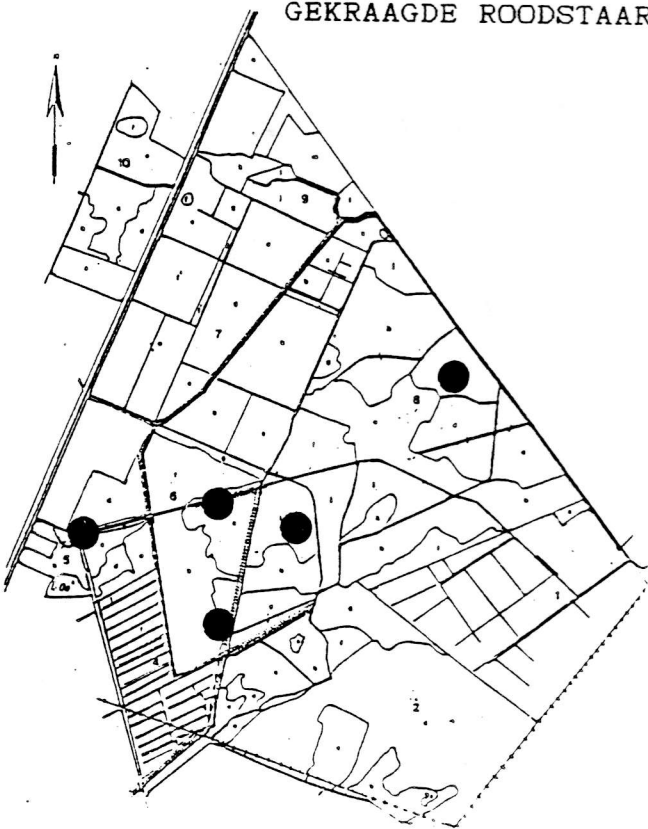
WIELEWAAL

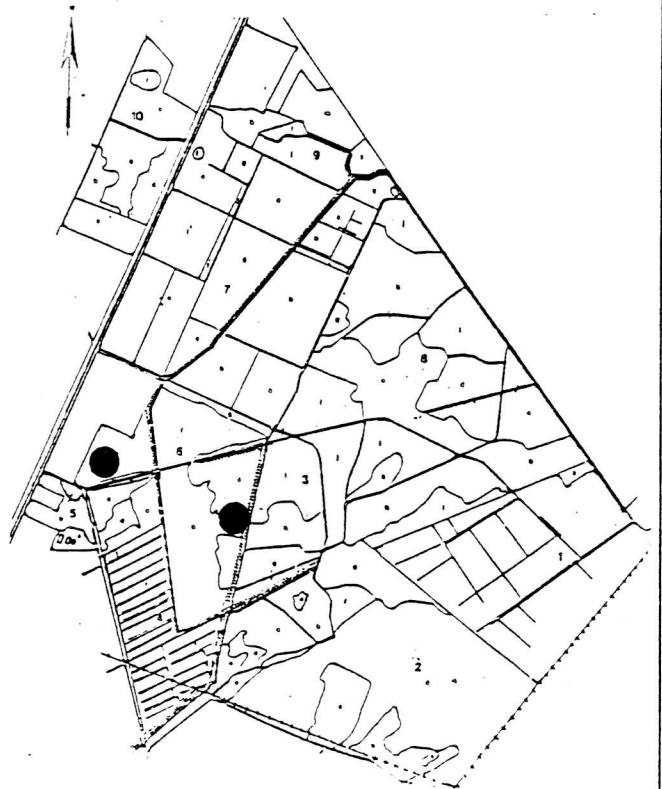
FLUITER

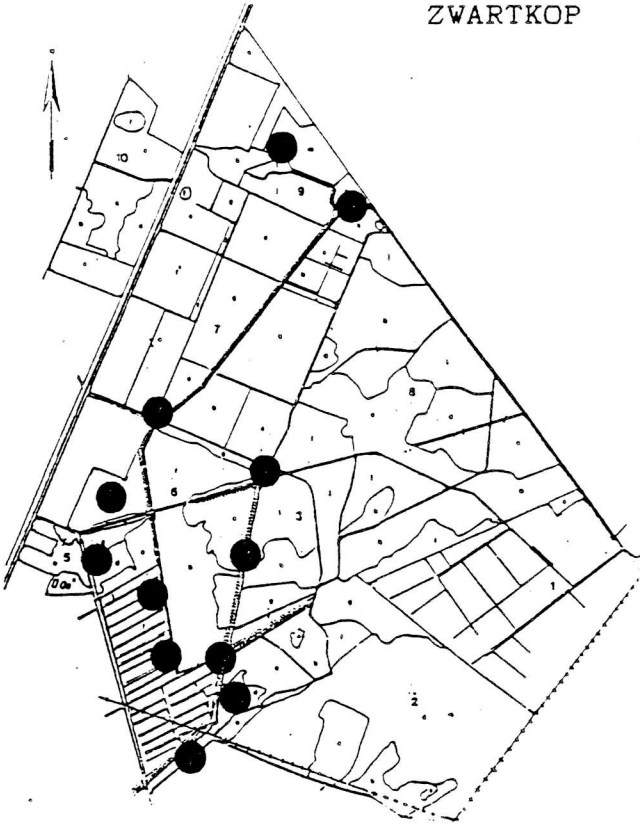
GEKRAAGDE ROODSTAART

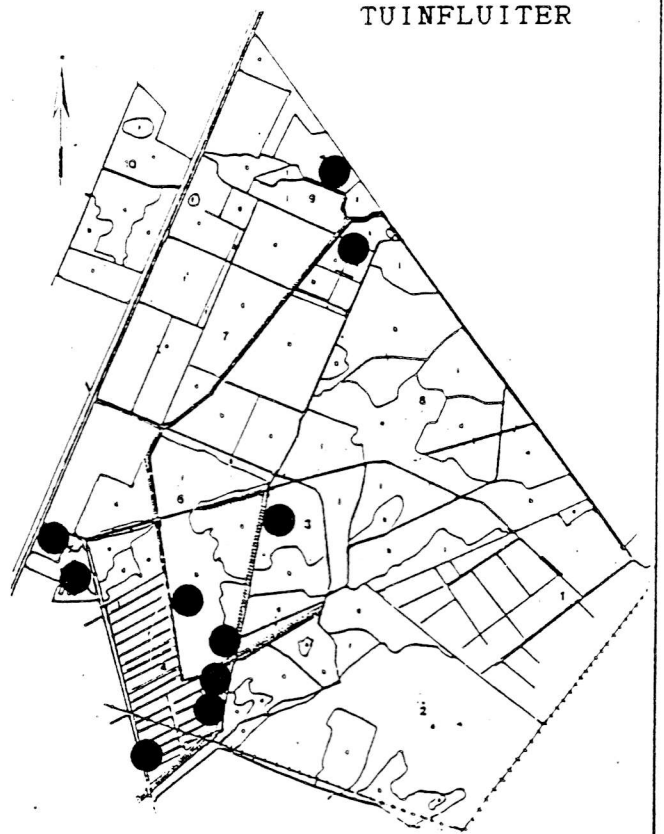
GRAUWE VLIEGENVANGER

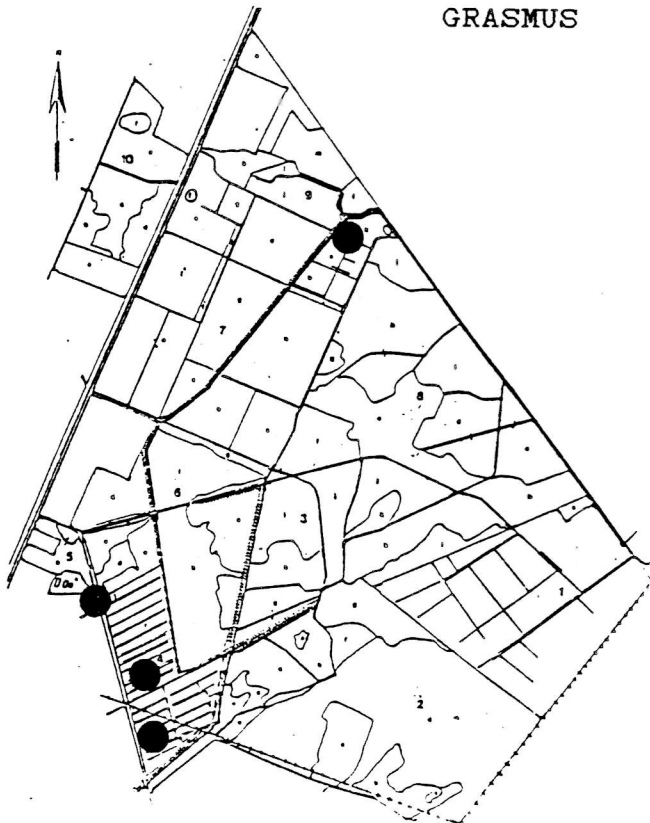
ZWARTKOP

TUINFLUITER

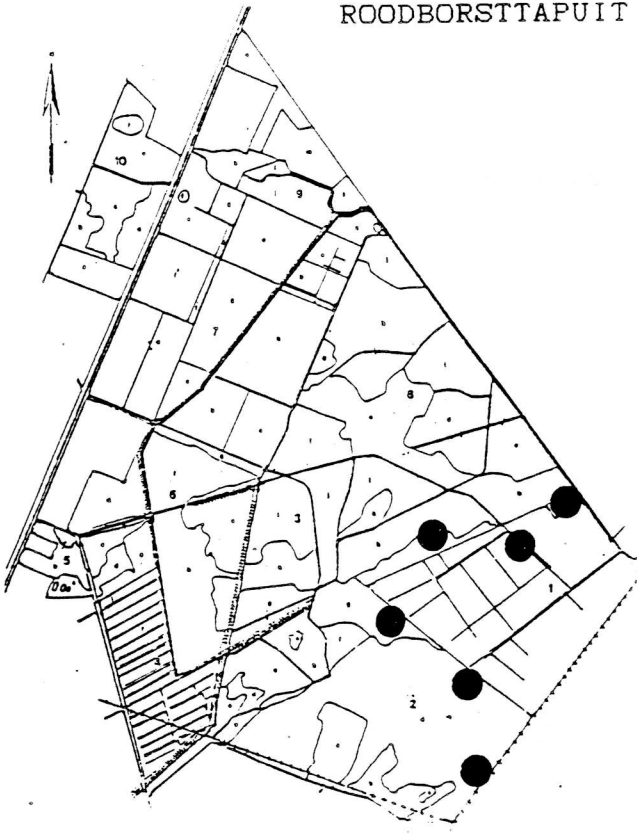
GRASMUS

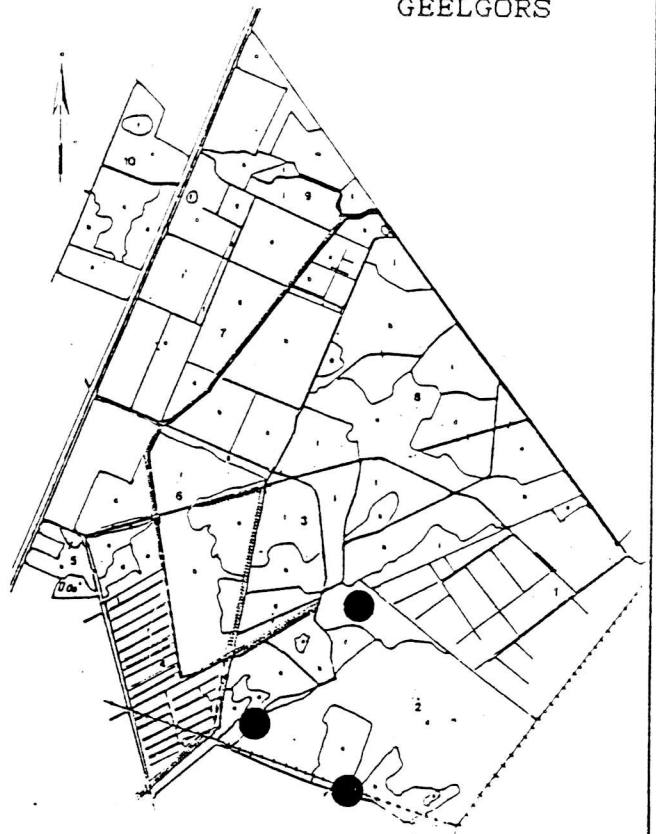
BOSRIETZANGER

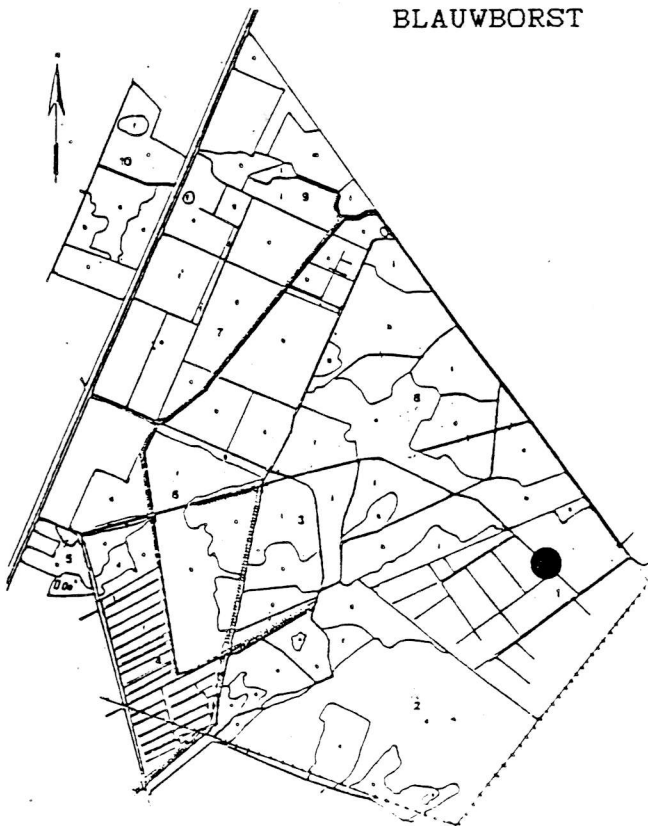
ROODBORSTTAPUIT

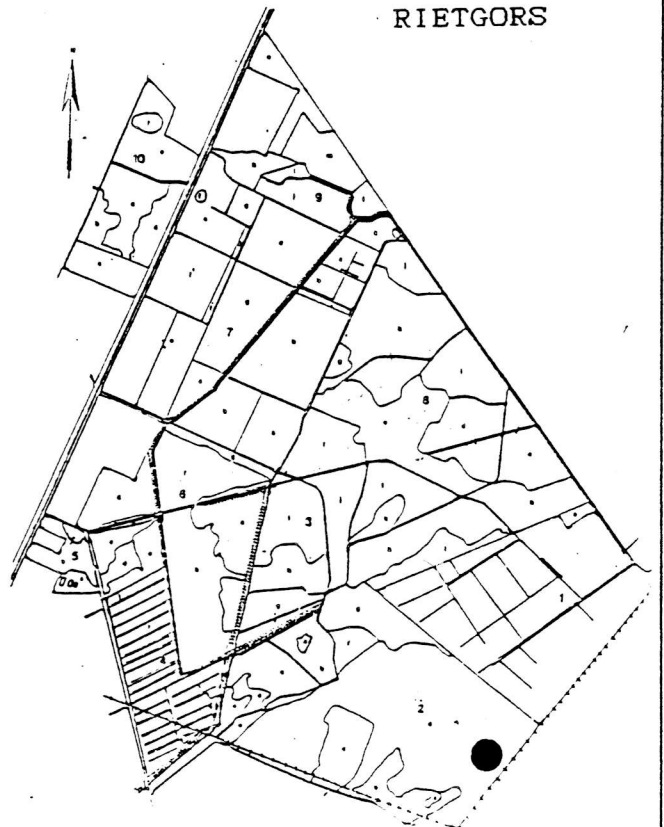
GEELGORS

BLAUWBORST

RIETGORS

Weinig Sperwers in de winter '87-'88.

In de winter van '86-'87 werd begonnen met een onderzoek naar het dagelijks activiteitspatroon van Sperwers. Daaruit kon al een globaal patroon worden afgeleid (Wouters 1987). Om dat patroon nog wat meer te kunnen detailleren en wat betrouwbaarder te maken werd dit onderzoek in de winter '87-'88 voortgezet.

De werkwijze komt erop neer dat waarnemers aangeven of gedurende een bepaalde waarnemingsperiode Sperwers werden waargenomen en zo ja wanneer. Op die manier kan de activiteit van de Sperwers worden bepaald per tijdseenheid, onafhankelijk van de waarnemingsintensiteit.

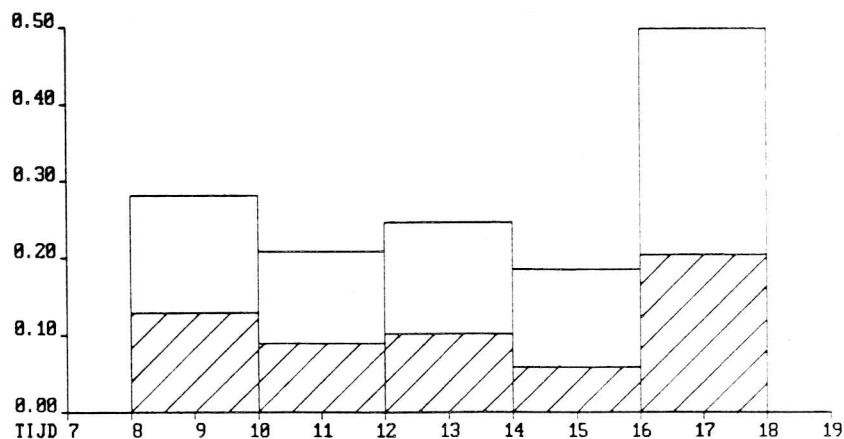
Er werden door 9 waarnemers bruikbare gegevens ingeleverd. Zij zagen in 300 uur en 50

minuten 31 actieve Sperwers en 6 niet-actieve Sperwers. Het aantal waargenomen Sperwers is laag in vergelijking met de eerste winter. Toen werden er per waarnemingsuur 0,24 actieve Sperwers gezien tegen 0,10 in de winter '87-'88.

Natuurlijk kan met weinig sperwerwaarnemingen het activiteitspatroon niet erg gedetailleerd worden uitgewerkt. Toch blijkt er ook met het lage aantal Sperwers eenzelfde patroon te worden gevonden als in het jaar daarvoor (zie fig. 1). Het is nu niet zinvol om de waarnemingen van beide jaren samen te voegen. Er zijn betrekkelijk weinig Sperwers bij gekomen zodat een gedetailleerder patroon vrijwel hetzelfde zal zijn als na de eerste winter.

Figuur 1: Activiteitspatroon van de Sperwer over de dag in twee opeenvolgende winters. De hoogte van elke staaf geeft aan hoeveel Sperwers er per uur waarnemen zijn gezien, in die periode van 2 uur waarnemen. Wit: winter '86-'87; gearceerd: winter '87-'88.

SPERWERS PER UUR WAARNEMEN

Het blijkt met dit onderzoek mogelijk om behalve het algemene activiteitspatroon van de Sperwer, ook nog per winter een maat voor de dichtheid van de Sperwer af te leiden. We mogen namelijk aannemen dat het aantal Sperwers per waarnemingsuur bepaald wordt door twee dingen: de sperweractiviteit en de sperwerdichtheid. De activiteit is niet de hele dag constant maar de dichtheid wel. Als we nu maar waarnemingen met elkaar vergelijken uit dezelfde tijd van de dag dan is het verschil daartussen hoofdzakelijk bepaald door het verschil in dichtheid. Als er voldoende waarnemingen zijn, is uitsplitsing per maand aan te raden want de dichtheid zal in de loop van de winter waarschijnlijk iets afnemen.

Als we de winters '86-'87 en '87-'88 met elkaar vergelijken dan blijkt het waarnemingspatroon over de dag niet hetzelfde te zijn. In de tweede winter is er aan het begin en eind van de dag naar verhouding wat meer waargenomen dan in de eerste winter. We mogen daarom het gemiddelde aantal Sperwers per uur over de hele dag niet zonder meer met elkaar vergelijken. Wel de aantallen per uur waarnemen in een periode van twee uur. Als we dat doen dan blijkt de sperwerdichtheid in de winter '87-'88 gemiddeld 40,5% te zijn van de dichtheid in de winter '86-'87. Een flinke afname dus. Over de oorzaken daarvan wil ik niet speculeren. Ik weet het niet.

Om toch ook het activiteitspatroon nog wat te kunnen detailleren wil ik ook in de komende winter weer sperwerwaarnemingen verzamelen. Vanaf 1 november 1988 tot 1 maart

1989 dus weer opletten. Begin en eindtijd noteren en tijden van eventuele Sperwers. Altijd de waarnemingen doorgeven, ook al zijn er geen Sperwers gezien. Hopelijk zijn er weer wat meer dan in de afgelopen winter.

Graag wil ik alle waarnemers bedanken voor het inleveren van hun waarnemingen. De waarnemers zijn: Piet van Happen, Piet Roefs, Pieter Wouters, Peer Busink, Henk Munsters, Jan Kolsters, Margo van Gestel en Willem Veenhuizen.

Literatuur:

J. Wouters. Het dagelijks activiteitspatroon van de Sperwer in de winter '86-'87. *Blauwe Klauwier* 13(4):4-10 (1987)

Voor nadere informatie:

Jan Wouters
De Braken 11
5541 AC Reusel
04976-2391.

VOOR U GELEZEN.

In Ardea jaargang 76 nr. 1 staat een artikel over de afmeting van de witte bles bij de Meerkoet. Uit metingen aan een groot aantal (meer dan 5000) vogels blijkt dat de grootte van de bles varieert met het geslacht, de leeftijd en de tijd van het jaar. Zo is hij bij mannetjes in het voorjaar van maart tot en met juli groter dan bij vrouwtjes. Oude vrouwtjes hebben 's winters, in november en december, een grotere bles dan oude mannetjes. Jonge vogels hebben in hun eerste herfst en winter nog een kleine bles, maar in maart en april is hij groter dan die van oude vogels. Na juni hebben de oude vogels weer het meeste wit. Dit patroon van wisselende afmetingen kan samenhangen met de seksuele rijpheid en de territoriale status van de vogel. Oude meerkoeten bezetten hun territoria vroeger in het voorjaar dan vogels in hun tweede kalenderjaar. Na juni beginnen veel oude vogels nog een tweede broedsel, iets wat bij jonge vogels veel minder voorkomt.

In Bird Study van juli 1988 staat een artikel over de verdeling van in heggen broedende vogels. Het blijkt namelijk dat ze niet gelijkmatig over de hele heg verspreid voorkomen. Bepaalde delen genieten de voorkeur zoals kort geleden afgezette en weer jong uitgeschoten heggen, stukken in de buurt van een poeltje en T-kruisingen van heggen. Uit de gegevens van de Common Bird Census (het Britse BMP)

is de dichtheid van broedvogels afgeleid in rechte stukken heg van 75 meter lang en in T-kruisingen in 25 meter van elke vertakking van de heg. Er blijken meer soorten te worden geregistreerd in kruisingen dan in rechte stukken heg: 3,7 soorten in kruisingen tegen 2,2 gemiddeld in rechte stukken heg van 75 meter. Winterkoning, Roodborst, Merel, Pimpelmees en Koolmees komen statistisch significant meer voor op de kruisingen. Ook bij Heggemus en Vink werden de meeste territoria vastgesteld op de kruisingen maar de variantie was groter.

De reden waarom een kruising van heggen zo in trek is bij vogels kan liggen in het feit dat daar op een kleiner oppervlak meer geschikt biotoop aanwezig is. Het zijn toch voornamelijk bosvogels die er gebruik van maken, dus hoe meer het op bos lijkt des te aantrekkelijker is het voor die vogels.

Een conclusie uit dit onderzoek kan zijn dat bij vergroting van een perceel door het verwijderen van tussenliggende heggen er meer broedvogels zullen verdwijnen dan uit de lengte van de verdwenen heg kan worden afgeleid. Er verdwijnen immers ook T-kruisingen.

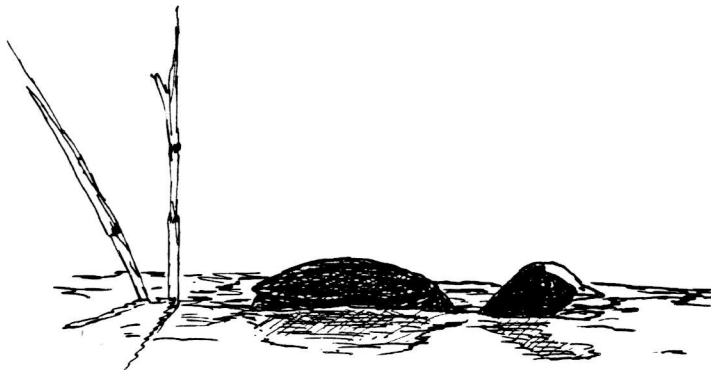
In hetzelfde nummer van Bird Study staat nog een stukje over het broedsucces van vogels van het hoge noorden in relatie tot de lemmingstand in het broedgebied. Het is de laatste jaren namelijk geble-

ken dat veel arctische broedvogels ongeveer elke drie jaar een erg goed broedresultaat hebben, afgewisseld met twee mindere jaren. Die driejarige cyclus loopt gelijk met de lemmingcyclus in het broedgebied. Als er veel lemmingen zijn, eten de poolvossen en gevleugelde predatoren zoals jagers enz. voornamelijk deze beestjes. De vogels kunnen dan vrijwel ongestoord hun jongen groot brengen. Als het jaar daarop de lemmingstand is ingestort, zijn er nog veel predatoren die dan verbeten jacht maken op andere prooien. De verliezen onder de eieren en jongen van de broedende vogels zijn dan groot. In het tweede jaar met weinig lemmingen is de stand van de predatoren wat lager. Dan zijn de verliezen onder de vogels minder, het broedseizoen kan dan

redelijk zijn.

Het bovenstaande effect is gevonden bij de Zwartbuikrotgans, die broedt op het Taimyr schiereiland in Siberië. Ook bij sommige steltlopers zou zo'n driejarige cyclus op kunnen treden. Daarvoor is er in Zuid-Afrika (!) gekeken naar de winteraantallen. In de winter van 1985/86, na een goed lemmingjaar, was het maximaal waargenomen aantal van enkele soorten duidelijk hoger dan in de twee voorafgaande winters. Dat was bij Steenloper, Kanoetstrandloper, Krombekstrandloper, Kleine Strandloper en Rosse Grutto. Dat zijn broedvogels van de toendra. Andere soorten, die niet zo noordelijk broeden, vertoonden die toename niet. Dat gold voor o.a. Terekruiter, Groenpootruiter, Oeverloper, Wulp en Regenwulp.

Jan Wouters

E. v. Asselmont. '83
AERKHOEF

VOGELVARIA

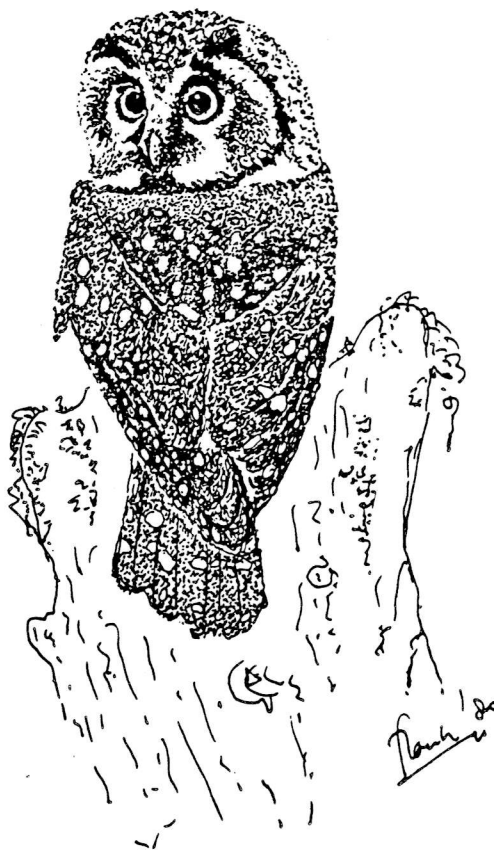
NIEUWE WAARNEMING VAN DE RUIGPOOTUIL IN DE KEMPEN

Op 26 mei jongstleden hoorde ik bij de Hasselsvennen in het Leenderbos een zacht "oe poeh poeh" dat verder onverstaanbaar was door een nachtzwaluwbandje van mijn cassetterecorder. Na deze onmiddellijk stopgezet te hebben, hoorde ik het geluid nog eens. Het begin was weer hetzelfde: "oe poeh poeh" (de oe's duidelijk verschillend van toon) met daarna een versnellend "poeh poeh...". Dit herhaalde zich nog één maal waarna ik de vogel niet meer gehoord heb. Het geluid was me bekend van het (vrij goede) bandje "Le walkbird" vol. 2 (met 120 noord- en zuidoepese soorten) zodat de determinatie van Ruigpootuil niet moeilijk meer was. Dit speelde zich allemaal af net na de schemering rond 23.00 uur. Na afloop van de inventarisatie ben ik met Tom Heijnen nog eens gaan luisteren (0.30 tot ±1.15 u.) maar dit leverde op een mannetje Kwartel na niets op. Voorzover mij bekend, is dit de vierde waarneming van de Ruigpootuil in de Kempen. De voorgaande waren:

- 20 maart 1976 (en later) 1 mannetje, de Witrijt (J. van Dooren)

- voorjaar 1977 1 ex. Eersel niet gedocumenteerd (N. Venema)
- 3 april 1983 1 ex. Leenderbos (F. Neijts)

Pierre v. d. Wielen

Ruigpootuil

AALSCHOLVERWAARNEMINGEN GEVRAAGD VAN NAJAAR 1987

Zoals jullie in één van de vorige Blauwe Klauwieren hebben kunnen lezen is er vorig najaar een zeer sterke Aalscholvertrek geweest. Na het schrijven van dat artikeltje ontving ik steeds meer waarnemingen (tot zelfs meer dan 1000 exx. op één dag). Daarom zou ik graag al jullie Aalscholver-waarnemingen uit na-

jaar '87 willen ontvangen. Deze kunnen met datum, plaats, aantal, richting (of pleisterend) en eventueel bijzonderheden aan mij worden doorgegeven.

Pierre v. d. Wielen
Plonderijen 36
5541 TB Reusel
04976-2448 (alleen weekend)

WAARSCHIJNLIJK BROEDGEVAL ROUWKWIKSTAART BIJ STEENSEL

Op 22 mei bevonden Chris van Turnhout en Bram Aarts zich voor een ACJN-inventarisatie bij de voetbalvelden van Steensel toen ze een afwijkend mannetje Witte Kwikstaart zagen. Zowel kop, rug als stuit waren pikzwart. Bij de ontdekking was de vogel fanatiek aan het foerageren en toen hij zijn bek vol had vloog de vogel in de richting van de kerk van Steensel. Na even wachten kwam de vogel weer terug en het voorafgaande herhaalde zich nog zes keer. Helaas zijn de waarnemers niet

meer teruggeweest, evenmin hebben ze de broedplaats gezocht, zodat niet bekend is van welke ondersoort het vrouwtje was. Voorgaande broedgevallen te Netersel en Veldhoven waren beide mengparen. We gaan ervan uit dat er een broedgeval heeft plaatsgevonden omdat de vogel iedere keer met voedsel naar dezelfde plek vloog. Ook omdat de Rouwkwikstaart vroeger in het jaar doortrekt: vooral maart en aan de kust vooral maart-april.

Pierre v. d. Wielen

EERSTE RINGVANGST VAN EEN BLADKONINKJE IN DE KEMPEN.

Op 13 oktober 1988 was ik vogels aan het ringen nabij de Grote Cirkel te Reusel. Om 10.10 uur trof ik in een van de netten een Bladkoninkje aan. De determinatie was geen probleem hoewel ik vanuit de verte meende met een Vuurgoudhaantje te maken te hebben. De ver achter het oog doorlopende lichte wenkbrauwstreep, de twee vleugelstreepjes, de olijfgroene bovendelen en lichtgele onderdelen wezen zonder meer op een Bladkoninkje. Ik kende de soort al van Schiermonnikoog, waar ik in de jaren '70 twee keer een exemplaar in handen had gehad. Om de waarneming te documenteren heb ik mijn fotocamera thuis opgehaald en enkele dia's gemaakt. Ik kon op dat moment geen medewaarnemers bereiken en heb de vogel na het ringen, meten en fotograferen weer vrijgelaten. Het weer op de vangdag was half bewolkt met een zuid tot zuidoostelijke wind. Op 13 oktober, en ook op 12 oktober,

was er in de voormiddag een sterke trek van Koperwieken. Daarvan werden er dan ook 26 geringd. Verder werden er geen opvallende aantallen trekvogels gevangen. Het vanggebied bestaat uit een berkenaanplant aan de rand van een groot naaldboscomplex. Voorzover ik weet is dit de eerste waarneming van een Bladkoninkje in de Kempen. De laatste jaren zijn er veel herfstwaarnemingen van Bladkoninkjes geweest in Nederland, maar toch vrijwel steeds aan de kust. In 1985 en 1986 waren er ruim 90 waarnemingen, van 1987 heb ik nog geen gegevens. In die goede jaren is er in Noord Brabant geen enkele gezien. In 1981 werd bij Oisterwijk de eerste ringvangst van een Bladkoninkje in Noord Brabant gedaan. Het Reuselse exemplaar is waarschijnlijk de derde waarneming in Noord Brabant.

Zie ook: De Roodborsttapuit 2(2):40-41. (1983)

Jan Wouters

WIST U DAT...

- De tentoonstelling "Vogeltrek, vakantie of noodzaak" al geopend is.
- De officiële opening verricht is door Jonkheer de Beaufort van Staatsbosbeheer.
- Dat heel goed verlopen is.
- De opening voor sommige leden erg lang geduurd heeft.
- Zonder te zwetsen het een mooie tentoonstelling is geworden.
- De V.W.G. er best trots op mag zijn.
- De belangstelling zeer goed is te noemen.
- De toegang gratis is.
- Dat ook geldt voor de leden van de V.W.G.
- Een goed verstaander maar een half woord nodig heeft.
- Er nog steeds mensen worden gevraagd om SOV-kaarten in te vullen.
- Men zich hiervoor niet hoeft te schamen.
- Het gewoon eerlijk werk is.
- Degenen die dat niet vinden het maar als beunhazerij moeten beschouwen.
- Beunhazen ook geld verdienen.
- Er nu al mensen zijn die aan de jaarvergadering denken.
- Ook jouw ideeën altijd welkom zijn bij de feestcommissie.
- We een nat en stormachtig kaapweekend hebben gehad.
- Ondanks dat het moreel hoog is gebleven.
- We zelden van zo dichtbij Noordse Pijlstormvogels en jagers hebben gezien.
- Zelfs de afgeronde staartpennen van de Middelste Jagers goed te zien waren.
- Jan en Margo de Chili weer volgens het 5-sterren recept hadden bereid.
- Het bij Madame Edwige weer heel gezellig was.
- We volgend jaar misschien een boerderij afhuren op 1½ km. van de Kaap.
- Het dan nog gezelliger kan worden.

Houdoe,

PIET

INHOUD: jaargang 14 no. 3 (1988)

T. vd. Vleuten, M. Rissenbeek, J. Kolsters, M. vd. Broek en M. Bakermans	Broedvogelinventarisatie De Plateaux 1988	1
Jan Wouters	Weinig Sperwers in de winter '87-'88	14
Jan Wouters	Voor U gelezen.	16
P. vd. Wielen en J. Wouters	Vogelvaria.	18
Piet van Happen	Wist U dat...	20

Tekeningen: Marco Bakermans (voorpagina)
Lex Peeters
J. van Dooren
Ernest van Asseldonk
Frank Neijts